

י"ט ט"ו - כ"א עדים זוממים.

שופטים (תט"ט)

א. ט"ו לא יקום עד אחד באיש... על פי שני עדים או על פי שלשה...
 רש"י ד"ה על פי שני עדים
 (1) אברבנאל טואל: המצוה הזאת כבר נאמרה למעלה (י"ז ו'), למה באה אם כן
 כאן לזכרה שנית?
 (2) לבוץ האורה מקשה על דברי רש"י ד"ה על פי שני עדים: ולמה לא פרשו למעלה
 בהחילת הפרטה י"ז ו' ד"ה על פי שנים עדים?
 ב. י"ט ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו.
 רש"י ד"ה כאשר זמם.
 הרבה טעמים נאמרו בטעם דין זה, והרי מקצתם:

רמב"ן י"ט ד"ה כאשר זמם
 דברי דוד: ולי נראה הטעם דהאי הריגה, שהורגים להניזום הוא כמה לנטמחם,
 ולא סגי כפרה זו אלא בסביל מחשבה לחוד, אבל אם הרגו - לא סגי בכפרה זו,
 כדפרט רש"י במשפטים (ט"ז כ"ג ז') ד"ה כי לא אצדיק רשע, וזה פרופו בלסון
 "ועשיתם לו כאשר זמם" פירושו שבזה אתם העושים לו, אבל כאשר עשה, אן לא
 תעשו אתם אלא אני.
 ר' דוד הופמן יטורון תרפ"ה חוברת ג' ע' נד': דין עדים זוממים נפלא בעינינו.
 א) אמאי דוקא בעמנו הייתם נענשים העדים ולא אם אמרו המזימין הנהרג או הנהרג
 עמנו היה. ב) למה אם הרגו אין נהרגין, וכבר חתרו הראשונים והאחרונים למצוא
 טעם המתייב על הלב, ואענה גם אני חלקי ואומר והנה ידוע חכמעט טאין אדם
 בארץ טאין לו אוהבים וגם שונאים. והנה אם באו שני עדים והעידו טראובן הרג
 את הנפש ואח"כ באו שנים והכחיתום באמרם שההורג זה הנהרג עמנו היה במקום
 אחר, בכאן אין אנו יודעים את מי האמת ואת מי הסקר, כי יכול להיות שהעדים
 הראשונים הם מסקרים מפני שהם שונאים של ראובן, ואפשר ג"כ להיפך שהראשונים
 אמרו אמת והאחרונים מסקרים מפני שאוהבים את ראובן ומסתדלים להצילו ממותה,
 וכיון שיהי כאן טפק הסקול אי אפשר לענוף לא את ראובן ולא את העדים. אכן
 אם שני עדים האחרונים אינם מסתדלים כלל בהצלת ההורג, כי אינם מעידים כלל
 על ההורג והנהרג אלא אומרים לעדים הראשונים אתם עמנו הייתם, אז הטברא נוטה
 שהאחרונים והנהרג אמת דמאיזה טעם יסקרו, אי מסום שהם אוהביו של ראובן,
 הא אפשר שהם לא יצילו כלל את ראובן ע"י הזמתן כי אם הוא אמת שהרג אפשר
 שיבואו עדים אחרים ויעידו עליו והוא והעדים הראשונים נהרגים. ואם המזימין
 היו רוצין להציל את ראובן הלא יותר טוב שיגידו טראובן או הנהרג היה עמהם,
 דאז שפילו אם יבואו מאה עדים אינם יכולין לחייב את ראובן דחרי כמאה, אלא
 ודאי מדלא העידו כן מוכח דאין דעתם כלל להציל את ראובן, וא"כ אינם אוהביו
 של ראובן ולמה יסקרו, אלא ודאי שהאחרונים האמת אתם, וכי תימא דילמא מסקרין
 המזימין מפני שהם שונאים להעדים, זה אינו, חדא דאם ברור דכל אדם יש לו
 שונאים מ"מ אינו שכיח כ"כ ששונאי תאחד יהיו כמו כן שונאים להשני שבעדים
 ועוד אם מחמת שנאת העדים מסקרין ומזימין למה להן לחסות זה להזים אותן
 דבזה עושים ב' רעיות שמצדיקין את הרשע ומרשיעין את הצדיק ילכו ויעידו
 על העדים שחללו את הטבת או שהרגו את הנפש ואז אינם עושים רק עבירה אחת
 וכיון טאין ליתן טעמא דמסחבר למה יסקרו המזימין אמרינן דמסתמא האמת אתם,
 ועל כן נאמנים המזימין ונענשים המוזמין. אך התייב כל זמן טראובן הנידון
 חי, אמנם אם נהרג כבר על פי העדים ואח"כ באו המזימין, בזה יל דלעולם
 מסקרין המזימין מפני שהם אוהביו של ראובן, ואי קשיא היה להם להציל את
 ראובן ע"י הכחשה, אולי לא ידעו הדבר עד אחד שנהרג ואמרו כיון שאפשר לנו
 להציל את אוהבנו נלכה נא וננקום את נקמתו בהעדים שסבכו את מיתתו, ומעתה
 עדי נפשות יחיו כל ימיהם בפחד, אולי הנידון יש לו אוהבים שינקמו את נקמתו
 מהם, וכל אדם ימנע ולא יעיד כי יירא לבפסו לזאת אמרה התורה הרגו אין
 נהרגין, ומעתה איש לא יירא להעיד, כי אף אם יקרת שהנידון יש לו אוהבים
 ישעיהם כי ילכו ויעידו סקר בסבילו, כודאי יסתדלו מקודם להציל את אוהבם
 ויכחיטו אותן ולא יהיה להם הפסד ע"י עדותן.
 מהו ההבדל בין טליש החטובות הנ"ל?

ג. טאלות ודיוקים ברש"י

- 1) ט"ו ד"ה לכל עון (א) מה קשה לו?
 ולכל חטאת (א) כ"צ מרץ רש"י את הטוני הטנונוני טל לכל עון
 לכל חטאת בכל חטא?
- 2) ט"ו ד"ה לענות בו (א) מהו - ההבדל בין סרה ובין סקר?
 (א) סרה - החולק למצוא טעם לכן, טאם מכחיתים האחרונים את
 הראשונים לומר, שלא לזה או שלא הרג, אין חל
 עליהם דין זה, ורק כט ומרים: "עמנו הייתם ביום פלוני ובמקום פלוני" חל
 עליהם דין טל "ועשיתם לו כאשר זמם". העור בדברי הרמב"ן י"ח ד"ה ודרשו
 השופטים.